

**การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ***

**The Development of Effective Administration Model for
Small-sized Secondary Schools under the Secondary
Education Service Area Offices in the North-eastern
Region of Thailand**

อิทธิวา ไวยามหาน

Ittiphol Pholhiamhan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: eitpom@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 2) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวิเคราะห์เนื้อหาและแบบสัมภาษณ์ และการใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 444 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 222 คน และครูผู้สอน 222 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามานะ (Yamane) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยง

*ได้รับบทความ: 6 ธันวาคม 2561; แก้ไขบทความ: 28 ธันวาคม 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2563

เบนมาตรฐาน และนำรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน พิจารณา ด้วยการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น เป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนซึ่งมี 5 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ด้านสมรรถนะของครู 3) ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ด้านวัฒนธรรมองค์กร และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และกระบวนการบริหารโรงเรียน ซึ่งมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิธีการบริหาร 2) ด้านจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และ 4) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก ในด้านความเหมาะสม ($\mu = 4.38$) และด้านความเป็นไปได้ ($\mu = 4.47$) และระดับมากที่สุดในด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความถูกต้อง ($\mu = 4.67$)

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารที่มีประสิทธิผล; โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this study were: 1) to develop a model for school administrators small productive under the jurisdiction of secondary education in Northeast, 2) to determine the suitability Feasibility Helpfulness and accuracy effective administration model for small-sized secondary schools under the Secondary Education Service Area Offices in the North-eastern Region of Thailand. The study was divided into 2 phases. The first phase was the development of effective administration model by studying relevant documents and interview with 9 experts. The tools employed were a content analysis form and an interview form. The development of model by applying modified Delphi technique 3 times. The tools used in the first application of modified Delphi technique was a close-ended questionnaire, while a 5-level rating scale questionnaire was used in the second and third application. The second phase was the examination and confirmation of the developed model. The sample group consisted of 222 school administrators and 222 teachers, totally 444, in secondary schools under the Secondary Education Service Area Offices in the North-eastern region. Sample size was determined by using Yamane table. The instrument for data collection was a 5-level rating scale questionnaire. Data was analyzed by determining mean and standard deviation and the model was considered by 9 experts in the expert group discussion.

The results were as follows:

1. The developed effective administration model was a structure that showed a systematic relationship between the 5 components affecting school administration, which were: 1) leadership of school administrators; 2) teacher capacity; 3) school environment; 4) organizational culture; 5) parents and community participation, and the process in school administration, which comprised 4 aspects namely: 1) administration method; 2) learning management; 3) curriculum administration and management; 4) education quality assurance.

2. The appropriateness of the model was at the highest level ($\bar{x} = 4.66$). When considering in each aspect, it was found that the appropriateness of each aspect was also at the highest level. Apart from this, the 9 experts had the opinion that the propriety and feasibility of the developed model was at the high level with $\mu = 4.38$ and $\mu = 4.47$ consecutively while the developed model's utility and accuracy was at the highest level with $\mu = 4.67$.

Keywords: Model; Effective Administration; Small-sized Secondary School

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิดและคุณธรรมเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคล การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรมสามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขสามารถพัฒนาตนเอง ร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม วีระยุทธ ชาทะกาญจน์ (Chatakan, 2013 : 16) สภาพการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมา แม้จะมีความก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจโดยมีอัตราเด็กในวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าสู่การศึกษาในระบบจำนวนมากและเข้าเรียนการศึกษานอกระบบในอัตรา

ก้าวหน้า แต่ยังพบว่ามีปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อเด็กในวัยดังกล่าวนี้ ทำให้ประชากรวัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงกัน สาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากการจัดการด้านการศึกษาไม่เหมาะสม หลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่ไม่สามารถสนองต่อวิถีชีวิต ขาดรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council : 2009) จากสภาพการจัดการศึกษาดังกล่าวการศึกษาไทยจึงถูกสังคมตั้งคำถามมาโดยตลอดในลักษณะผิดหวังกับการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองมองเห็นลูกหลานไม่เก่งและด้อยอย่างที่คาดหวังนายจ้างผิดหวัง

กับคุณภาพแรงงานที่ได้รับ รวมทั้งผู้เรียนไม่มีความสุขกับการเรียนการศึกษาทำให้เครียดนักเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนได้ ปัญหาเด็กตกชั้นและออกกลางคันยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องตลอดมา โดยมีสาเหตุจากการที่สถานศึกษาไม่สามารถสนองตอบความคาดหวัง ความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองได้ดีพอ รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนออกกลางคันเพื่อหนีปัญหา จากการประเมินผลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในด้านโครงสร้างของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าการจัดความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งบุคลากรกับบทบาทหน้าที่ที่กำหนดในสถานศึกษาไม่สมบูรณ์ ในด้านการตัดสินใจสั่งการ ศูนย์รวมอำนาจสูงสุดและศูนย์รวมอำนาจหน่วยงานที่ผู้อำนวยการ โรงเรียนมอบหมาย รวมทั้งการกระจายอำนาจไปยังศูนย์ปฏิบัติยังขาดความเที่ยงตรงของเนื้อหาสาระของสารสนเทศที่สื่อสาร ทำให้เกิดปัญหาในกระบวนการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และงานอื่นๆ ที่เป็นภารกิจของโรงเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพที่ควรองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งคือสภาพแวดล้อมและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้น โรงเรียนดำเนินการได้ไม่เต็มศักยภาพ

โรงเรียนมัธยมศึกษาของไทย แบ่งออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนไม่เกิน 499 คน โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนระหว่าง 500-1,499 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนระหว่าง

1,500-2,399 คน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ นักเรียนตั้งแต่ 2,400 ขึ้นไป ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับมัธยมจำนวน 2,361 แห่ง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 50 แห่ง และโรงเรียนพิเศษ 43 แห่ง สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 499 คน จำนวน 1,652 แห่ง โรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้มีปัญหาค่อนข้างสำคัญหลายประการ ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไปโดยปริยาย และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ของชาติหรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่เร่งรัดแก้ไขอย่างจริงจังจะทำให้เด็กที่ต้องอยู่ในระบบนี้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและต้องออกจากระบบการศึกษาในที่สุด อนาคตของเด็กกลุ่มนี้จะกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่อยู่ในกลุ่มคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนครูที่ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นครูที่ขาดขวัญกำลังใจ ท้อแท้และสิ้นหวังที่ตนเองถูกทอดทิ้งให้ต้องทำงานอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนและไร้อนาคต

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการจัดการศึกษา ที่กล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสถานศึกษา โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องการแนวทาง หรือรูปแบบการบริหารที่ทำให้สถานศึกษามีความโดดเด่น มีมาตรฐานสูง โดยมีกลยุทธ์ที่ทำให้สถานศึกษาเจริญเติบโต ทนต่อการ

เปลี่ยนแปลง ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง และสภาพสังคมตลอดจนค่านิยมที่เปลี่ยนไป เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การบริหารจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศและมีประสิทธิผล (Hoy & Miskel, 2001 : 373) จากการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดไว้ (Creamers, 1997 : 110) ความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานเป็นตัวแปรหนึ่งที่แสดงถึงประสิทธิผลของโรงเรียน (Bentley, 1988 : 268) และโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมักมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งอีกด้วย (Hoy & Miskel, 2001 : 184-185) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับระบบบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการบริหารทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่จะนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษา

ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณภาพสูงขึ้น และเกิดการพัฒนาในทางที่ดีมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเป็นโรงเรียนทางเลือกที่ดีของผู้รับบริการต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบพหุวิธี (Multiple Methodologies) ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) การใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยการศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และการใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 3 รอบใช้

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน

ระยะที่ 2 การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจและการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

1. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิการใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง

1.1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษา แล้วนำผลการศึกษามาสร้างรูปแบบหน่วยในการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ คือ เอกสารวิชาการ บทความ งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีกรอบเนื้อหาในการวิเคราะห์เอกสาร คือ 1) หลักการแนวคิดทฤษฎีองค์การที่มีประสิทธิผล 2) แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์ภายนอก (External Relation) ประกอบด้วยประเภทของเอกสาร ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์และสาขาวิชา เป็นต้น ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ภายใน (Internal Relation) ประกอบด้วย ชื่อผู้เขียน ชื่อเอกสาร ปัญหาการวิจัยหรือประเด็นหลักของเอกสาร เนื้อหาสาระของเอกสารที่เชื่อมโยงกับทฤษฎี หรือผลการวิจัยอื่น จุดเน้น การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น และตอนที่ 3 ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่

สร้างขึ้นเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแจกแจงประเด็น สรุป สังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เพื่อให้ได้องค์ประกอบรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารการศึกษาหรือการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วยนักวิชาการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลโดยใช้การสังเคราะห์เนื้อหา (Content synthesis) เพื่อให้ได้กรอบความคิดรูปแบบของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นในการบันทึกผลการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วนำผลที่ได้มาใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขนาดเล็ก ที่มีต่อไป

1.3 การใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุงจำนวน 3 รอบ โดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 21 คน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 5 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 3 มาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

2. การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 502 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 222 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และครู 1 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามาเน่ (Yamane, 1973 : 1988)

การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) บุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2002 : 47) โดยดำเนินการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 222 แห่ง ใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งหมด 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและใช้โรงเรียนขนาดเล็กเป็นหน่วยในการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้ง 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในสัดส่วนร้อยละ 44 ของจำนวนโรงเรียน ซึ่งได้โรงเรียนทั้งหมด 222 แห่ง เลือกแบบเจาะจงผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 222 คน และสุ่มอย่างง่ายครู จำนวน 222 คนจากโรงเรียนที่เป็นสุ่มได้

เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำข้อคำถามที่ได้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน ในรอบที่ 3 โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมา แล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและสร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมคืนทางไปรษณีย์ทำการประมวล

ผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านความเห็นของกลุ่มตัวอย่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโดยวิธีการประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting)

3. การประชุมผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน 3 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน และไม่ซ้ำกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยม

ศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียน 5 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ด้านสมรรถนะของครู 3) ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ด้านวัฒนธรรมองค์กร และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนมี องค์ประกอบกระบวนการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิธีการบริหาร 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กและองค์ประกอบกระบวนการบริหาร ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลทั้งงานวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. การตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.80$) ด้านวิธีการบริหาร ($\bar{x} = 4.73$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{x} = 4.68$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.67$) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 4.65$) ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.64$) ด้านหลักสูตร ($\bar{x} = 4.63$) ด้านสมรรถนะครู ($\bar{x} = 4.61$) และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{x} = 4.58$)

2.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ความเหมาะสม และความถูกต้องพบว่า ผู้เชี่ยวชาญ

มีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$ และ $\bar{x} = 4.47$ ตามลำดับ) ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำผลมาเสนอเป็นประเด็น เพื่ออภิปรายผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งมี 2 ข้อ ดังนี้

1. รูปแบบของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งด้านทรัพยากรในการบริหาร มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ รูปแบบของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียน 5 ด้าน คือ 1) ด้านสมรรถนะของครู 2) ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กร และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนและองค์ประกอบกระบวนการบริหารโรงเรียนจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการบริหาร ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนและ

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบส่งผลให้การบริหารเกิดประสิทธิผลรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาพ วาหงษ์ (Wathahong, 2007) กล่าวว่าองค์ประกอบที่เอื้อต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประกอบด้วย 1) บุคลากร 2) กระบวนการเรียนการสอน 3) สื่อและเทคโนโลยี 4) กิจกรรมนักเรียน 5) อาคารสถานที่ 6) บริหารงานทั่วไปและ 7) แหล่งเรียนรู้และชุมชน นางลักษณ์ เรือนทอง (Rueanthong, 2007) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ การประกันคุณภาพ ตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกันเน้นการเรียนการสอน การสอนที่มีวัตถุประสงค์ และการมีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง และสอดคล้องกับมานะ สินธุวงษานนท์ (Sinthuwongsanont, 2007 : 22-23) กล่าวว่า ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารโรงเรียน พันธกิจที่ชัดเจน ความกลมเกลียว การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และกระบวนการบริหารคุณภาพ

2. รูปแบบของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและ

ความถูกต้องของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยมีเนื้อหาสาระที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะผู้บริหารโรงเรียน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหที่ผู้บริหารโรงเรียนเผชิญอยู่ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการศึกษา ในยุคปัจจุบันมีความเป็นสากล และมีมาตรฐาน มีความคุ้มค่าที่จะนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ รูปแบบดังกล่าวยังได้มาตามกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ มีความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง มีการวิเคราะห์ข้อมูลในทั้งทางเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างถูกต้องตามกระบวนการวิจัย มีการจัดลำดับการนำเสนอในแต่ละด้านอย่างเหมาะสมและถูกต้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กได้โดยง่าย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครองนักเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกด้าน ต้องบอกได้ว่า

ปัจจุบันโรงเรียนควรพัฒนาองค์ประกอบด้านใดมากที่สุดและทุกฝ่ายควรให้ความร่วมมือในการพัฒนา

1.2 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในด้านภาวะผู้นำและสามารถเลือกวิธีบริหารงานในโรงเรียนให้เป็นระบบโดยคำนึงถึงคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการนิเทศ ติดตาม รับฟังปัญหาความต้องการที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ให้ครอบคลุมทุกด้าน และพิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาในงานต่างๆ ตามความสำคัญก่อนหลัง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดอื่น เพื่อได้องค์ความรู้ที่เป็นภาพรวมสำหรับเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ เพื่อพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน

2.3 ควรทำวิจัยโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยในลักษณะอื่น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ลุ่มลึกและหารูปแบบจากปรากฏการณ์จริงของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

7. องค์กรความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สิ่งสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลนั้น คือ การบริหารภาวะผู้นำและสามารถเลือกวิธีบริหารงานในโรงเรียนให้เป็นระบบโดยคำนึงถึงคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมาย รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการนิเทศ ติดตาม รับฟังปัญหาความต้องการที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

References

- Bentley, S. H. (1988). Building an Effective High School: A Descriptive Study. *Dissertation Abstracts International*, 49(09A), 2608.
- Chatakan, W. (2013). *Management Techniques for Professional Education Administrators*. (Revised edition) (4th ed). Bangkok : Chulalongkorn University.
- Creamers, B. P. M. (1997). *Toward a Theory of Education Effectiveness Organizational Effectiveness and Improvement in Education*. Wilshire : Redwood Books.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration Theory Research and Practice*. (6th ed). Singapore : McGraw-Hill.

- Office of the Education Council. (2009). *Educational reform proposals in the second decade (2009-2018)*. Bangkok : Prikwarn-graphic.
- Rueanthong, N. (2007). *The model of school Administrative*. Bangkok : Silpakorn University.
- Sinhuwongsanont, S. (2007). The Supporting Factors of the Educational Management Affecting Students' Quality in the Northeastern Part of Thailand. *Journal of Education*, 18(2), 22-23.
- Srisaard, B. (2002). *Preliminary research*. The 2nd ed. Bangkok : Suwiriyan Printing.
- Wathahong, S. (2007). *Factors Facilitating Primary Student Qualification Fundamental Curriculum School Under the Office of Mahasarakham Education Service Area Zone 1*. Mahasarakham : Rajabhat Maha Sarakham University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York : Harper & Row Publishers.